

Objectius

- Conèixer els continguts fonamentals que configuren el treball de l'àrea d'educació musical a l'Etapa primària, en relació a quatre apartats del currículum vigent: l'educació de l'oïda; la música i el moviment; el llenguatge musical; la cançó i la veu.
 - Conèixer els processos metodològics fonamentals, així com recursos i materials didàctics adequats per al seu desenvolupament en els diversos cicles de l'etapa, a partir de l'exposició pràctica i de la participació en "activitats-tipus".
 - Reflexionar a l'entorn de les implicacions educatives d'activitats didàctiques; elaborar-ne de noves i exposar-les a nivell teòric i/o pràctic.
 - Iniciar-se en el coneixement d'algunes de les metodologies actives per a l'ensenyament de la música desenvolupades al llarg del segle XX.
-

Temari

1. Introducció a la Didàctica de la Música a l'Etapa primària.

L'educació musical com a matèria curricular fonamental en les diverses etapes de l'ensenyament obligatori.

Els objectius generals de l'educació musical a l'escola Primària; els continguts fonamentals en el disseny curricular vigent.

Aproximació teòrico-pràctica a diverses metodologies ideades i difoses al llarg del segle XX, basades en el concepte d'aprenentatge actiu de la música.

El programa complet per al coneixement de les metodologies es desenvoluparà entre 2n curs - en el context d'aquesta assignatura-, i 3r - Didàctica de la música II-.

2. L'educació de l'oïda

La funció del treball d'educació de l'oïda a l'Etapa primària: del joc i la vivència inconscient a l'experimentació i la presa de consciència dels conceptes.

Capacitats bàsiques: percepció, reproducció, creació; l'audició interior i la memorització.

Conceptes musicals en el treball auditiu: so, silenci, durada, intensitat, timbre, altura i direccionalitat, plans sonors, textura...

Els materials sonors per a l'experimentació i l'exploració sonora i com a elements vehiculadors de l'expressivitat musical: la veu i el cos, els objectes de l'entorn, les joguines sonores, els instruments musicals.

Les cançons, les audicions, els textos, els ambients sonors, com a contextos musicals per a la percepció, la reproducció i la creació.

La utilització de grafies no convencionals per a la codificació de les composicions.

3. La música i el moviment

La relació entre música i moviment en la seva dimensió espacial-temporal; la seva importància en el procés d'educació musical.

Conceptes musicals susceptibles de ser vivenciats a través del moviment: pulsació, ritme, mètrica, tempo, estructura, dibuix melòdic, textura harmònica, expressivitat, caràcter, etc.

Els estímuls sonors com a punt de partida per a la sincronització de música i moviment: els sons, els seus paràmetres bàsics i el silenci; les cançons; les obres musicals; prosòdies rítmiques.

Tipus de moviments: amb desplaçament o sense; moviments individuals o sincronitzats per parelles o en grup; moviments en relació amb objectes; moviment organitzat i moviment lliure.

4. El llenguatge musical

L'ensenyament de la lecto-escriptura musical en el context d'una educació comprensiva, generadora d'aprenentatges significatius.

Principis pedagògics fonamentals: un aprenentatge funcional i pràctic del llenguatge musical; la pràctica de la lectura, del dictat i de la composició des dels inicis; el lligam entre la vivència sensorial i l'ús del codi històric-cultural: l'aprenentatge progressiu i per separat dels principals elements rítmics i melòdics; l'exercitació de la memòria i l'oïda interior.

Les cançons, context fonamental d'experimentació, descoberta i aplicació dels elements rítmics i melòdics. La importància del treball vocal com a principal recurs per a la presa de consciència i la interiorització dels conceptes. La pràctica instrumental com a recurs d'aplicació i d'experimentació dels coneixements assolits.

Recursos didàctics i materials adequats per a la pràctica del llenguatge musical en el medi escolar.

5. La cançó i la veu

El valor i la importància de la cançó en el desenvolupament de la musicalitat. La cançó com a element d'identificació cultural.

Criteris per la selecció de repertori en funció de les seves característiques musicals, literàries i contextuals; fonts del repertori de cançons: tradicionals - catalanes i d'altres-; cançons d'autor, d'èpoques i estils diversos.

Processos per a l'ensenyament-aprenentatge de cançons: l'aprenentatge per immersió; la imitació-repetició de frases; la lectura de partitures.

Modalitats en la interpretació de cançons: a l'uníson o a 2 o més veus, cànons, cançons amb obstinat, cant a capella o amb acompanyament instrumental.

La creació de cançons: a partir d'un text, crear text i música, improvisar sobre una base harmònica, etc.

La veu infantil entre els 6 i els 12 anys. La importància de la postura corporal; la respiració, l'articulació, els ressonadors naturals. Tessitura i afinació.

Metodologia

A les classes es combinaran les activitats pràctiques sobre les diverses temàtiques que tracta el programa amb la seva corresponent contextualització teòrica. Les exposicions pràctiques es complementaran amb la projecció de vídeos que il·lustrin el desenvolupament d'activitats o de seqüències típiques de classes en diferents medis escolars.

Es requerirà la participació activa dels estudiants tant per a la realització d'activitats com per les aportacions que puguin fer a partir de les pròpies vivències i els seus coneixements previs sobre els temes.

El treball d'aula es complementarà amb l'elaboració de treballs individuals o en grup i amb la lectura de llibres o articles que permetin ampliar i aprofundir en les diverses temàtiques.

En el cas que es consideri oportú, es procurarà la participació de professionals que puguin aportar la seva experiència i els seus punts de vista a algun dels temes del programa.

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir de:

- la participació a la classe en la discussió i la presentació de propostes
- la realització de treballs individuals i/o en grup
- el comentari sobre lectures (llibres, articles) proposades durant del curs
- les proves escrites

Cadascun d'aquests apartats haurà de ser aprovat amb independència dels altres.

Bibliografia

AGUIRRE, O.; MENA, A. 1992. *Educación musical. Manual para el profesorado*. Madrid: Aljibe.

ANTON, M. *et al.* 1988. *Soca-tira*. Barcelona: Graó.

ARNAUS, M. A. *et al.* 1985. *La Música a l'escola*. 2a ed. rev. Barcelona: ICE de la Universitat Politècnica de Barcelona. Departament d'Ensenyament.

BACHMANN, M. L. 1984. *La rythmique Jaques-Dalcroze*. Neuchâtel: La Baconnière (Ed. en castellà: *La Rítmica Jaques-Dalcroze una educació por la música y para la música*. Madrid: Pirámide, 1998).

BUSTOS, I. 2000. *Trastornos de la voz en edad escolar*. Archidona: Aljibe.

CASALS, J. 1993. "El método Ireneu Segarra". *Música y educación*, año VI, 4, nº 16: 51-74.

CÉLESTE, B.; DELALANDE, F.; DUMERIER, E. 1995. *L'enfant, du sonore au musical*. Paris: Buchet/Chastel & INA.

Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya. 1992. *Currículum. Educació Primària*. Barcelona: Servei de Difusió i Publicacions.

DELIÈGE, I.; SLOBODA, J. 1995. *Naissance et développement du sens musical*. Paris: PUF. (versió en anglès: *Musical Beginnings. Origins and Development of Musical Competence*. Oxford University Press, 1996).

DÍAZ, M.; FREGA, A. L. 1998. *La creatividad como transversalidad al proceso de educación musical*. Vitoria-Gasteiz: Amarú.

ESTÉVEZ, J. 2000. "Del solfeo al lenguaje musical". *Música y Educación*, 42: 89-107.

FREGA, A. L. 1996. *Música para maestros*. Barcelona: Graó.

FREGA, A. L. 1997. *Metodología comparada de la Educación Musical*. Buenos Aires: Centro de Investigación Educativa Musical. Tesis de Doctorado.

HEGYI, E. 1999. *Método Kodály de Solfeo I y II*. Madrid: Pirámide.

HEMSY de GAINZA, V. 1997. *La transformación de la Educación Musical a las puertas del Siglo XXI*. Buenos Aires: Guadalupe.

HENNESSY, S. 1995. *Music 7-11. Developing primary teaching skills*. Londres: Routledge.

JAKES-DALCROZE, É. 1919. *Le rythme, la musique et l'éducation*. Facsímil de l'ed. original (1965) Lausanne: Foetish frères.

JURADO, J. 1992. "La canción en la educación musical primaria". *Música y educación*, 14: 27-32.

JURADO, J. J. 1994. "El desarrollo auditivo en la Educación Musical Primaria". *Música y Educación*, Vol. VII, 3, nº 19: 17-32.

JURADO, J. 1996. "El cuerpo y el movimiento en la expresión musical". *Eufonía*, 3: 31-44.

KÜNH, C. 1988. *La formación musical del oído*. Barcelona: Labor.

LALANDE, F. 1991. "Introducción a la creación musical infantil". *Música y Educación*, vol. IV, 2, nº 8: 315-328.

MAIDEU, J. 1997. *Música, societat i educació. Recull d'escrits sobre Educació Musical i Música Tradicional*. Berga: Amalgama.

MARTENOT, M. 1970, *Principes fondamentaux d'éducation musicale et leur application. Livre du maître*. 4ème. édition. Paris: Magnard (Trad. *Principios fundamentales de educación musical y su aplicación*. Barcelona: Rialp, 1993)

NOISETTE, C. 1997. *L'enfant, le geste et le son: une initiation commune à la musique*. Paris: Cité de la Musique.

OCAÑA, A. 2001. *Recursos didáctico-musicales para trabajar en Primaria*. Granada: Grupo Editorial Universitario.

PASCUAL, P. 2002. *Didáctica de la música*. Madrid: Prentice Hall.

PUJOL, M. A.; SERRA, J. 1998. *La dansa catalana en l'ensenyament primari*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dep. de Cultura.

- ROMERE, M. C. 1995. "Ritmo y danza en la educación musical. Una interrelación de necesidad". *Música y educación*, Año VIII, 3. Núm. 23: 17-40.
- SANJOSÉ, V. 1997. *Didáctica de la Expresión Musical para Maestros*. Valencia: Piles.
- SANUY, M., GONZÁLEZ SARMIENTO, L. 1969. *Orff-Schulwerk-Música para niños. Introducción*. Madrid: Unión musical española.
- SCHAFER, R. M. 1994. *Hacia una educación sonora*. Buenos Aires: Pedagogías Musicales Abiertas.
- SCHAFER, R.M. 1975. *El rinoceronte en el aula*. Buenos Aires: Ricordi Americana. (Ed. original: *The Rhinoceros in the Classroom*. Londres: Universal. 1975).
- SHAFER, R. M. 1969. *El nuevo paisaje sonoro, un manual para el profesorado*. Buenos Aires: Ricordi.
- SHAFER, R. M. 1985. *Limpieza de oídos notas para un curso de música experimental*. Buenos Aires: Ricordi.
- SIERRA, F. 1993. "La educación auditiva en el contexto del lenguaje musical". *Música y Educación*, año VI, 1, nº 13: 17-40.
- SIMON, F. 1991. *Du bruit au son avec les 5/6 ans*. Évreux: Nathan.
- SOLÀ, M. et al. 1988. *Música. Cicle Inicial. Llibre del mestre*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- STEEN, A. 1992. *Exploring Orff. A teacher's guide*. Mainz: Schott.
- SZÖNYI, E. 1976. *La educación musical en Hungría a través del método Kodály*. Budapest: Corvina. (Ed. en anglès, actualitzada: *Kodály's principles in practice: an approach to music education through the Kodály method*. (5ª ed. rev.) Budapest: Corvina. 1990)
- TOMATIS, A. 1987. *L'oreille et la voix*. Paris: Robert Laffont.
- VANDERSPAR, E. 1990. *Manual Jaques-Dalcroze. Principis i recomanacions per a l'ensenyament de la rítmica*. Barcelona: P. Llongueres.
- WILLEMS, E. 1975. *La valeur humaine de l'éducation musicale*. Bienne: Pro Musica. (Ed. en castellà: *El valor humano de la educación musical*. Barcelona: Paidós, 1981).
- WILLEMS, E. 1976. *L'oreille musicale*, 2 vols. Fribourg: Pro Musica.

WUYTACK, J. 1992. "¿Puesta al día de las ideas educativas de Carl Orff?". *Música y Educación*, Vol. 3, nº 11: 11- 22.

Revistes

Eufonía. Didáctica de la Música. Barcelona: Graó.

Música y Educación. Revista trimestral de Pedagogía Musical. Madrid: Musicalis

Léeme. Revista de la Lista Electrónica Europea de Música en la Educación..

<http://www.unirioja.es/dptos/dea/leeme/leemesusc.html>

Algunes webs amb recursos didàctics

Xarxa Telemàtica Europea per a l'educació

<http://www.xtec.es/rtee/cat/index.htm>

Harvard Project Zero

<http://www.pz.harvard.edu/>

Ministère de l'Éducation Nationale. L'éducation artistique

<http://www.education.gouv.fr/thema/arts/arts.htm>

Ricard Gimeno

<http://www.webpersonal.net/rga/>

MERB. Music education links.

www.mus.auckland.ac.nz/pages/MusEdLinks.html